

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії,
Голова комісії з реорганізації НАУ,
в.о. ректора

Ксенія СЕМЕНОВА

«15» 04 2024 року.

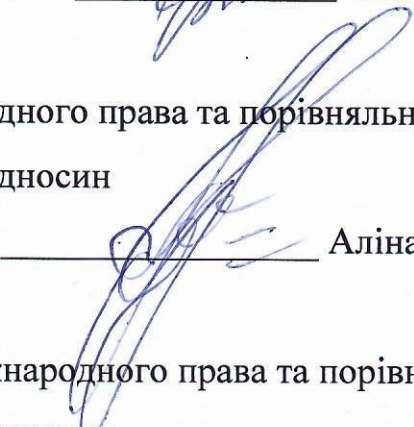
**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ
зі спеціальності 293 Міжнародне право
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)
Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Освітньо-наукова програма «Міжнародне право»**

Київ – 2024

Програма розроблена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану № РДФ-17-293/23 підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

Програму розробили:

Професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Факультету міжнародних відносин
доктор юридичних наук, доцент Ольга СТРЕЛЬЦОВА

Професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Факультету міжнародних відносин
кандидат юридичних наук, Аліна ЗАМУЛА

В.о. завідувача кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Факультету міжнародних відносин
кандидат юридичних наук, Роман МАКСИМОВИЧ

Програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин, протокол №16/24 від 8 січня 2024 р.

В.о завідувача кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства
Факультету міжнародних відносин Роман МАКСИМОВИЧ

ПЕРЕДМОВА

Програма складена для кандидатів на вступ в аспірантуру за спеціальністю 293 «Міжнародне право» та передбачає визначення рівня знань за напрямками професійної діяльності та формування контингенту здобувачів вищої освіти, найбільш здібних до успішного опанування відповідної освітньо-наукової програми рівня «Доктор філософії».

Основу концепції підготовки аспірантів за спеціальністю 293 «Міжнародне право» складає системність, програмно-цільова спрямованість, націленість на формування високого професіоналізму, уміння вирішувати наукові й практичні завдання на рівні сучасних досягнень міжнародних відносин.

Вступний іспит проходить в усній формі з викладенням членам предметної комісії відповідей на питання екзаменаційного білету.

Вступник повинен продемонструвати фундаментальні, професійно-орієнтовні знання та уміння, здатність творчо мислити, вирішувати типові професійні завдання, передбачені програмою вступу.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного авіаційного університету, затвердженого рішенням Вченої ради Національного авіаційного університету від 21.12.2016 р.

I. ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Міжнародне публічне право

Поняття та сфера дії міжнародного права.

Предмет, об'єкт та характерні особливості міжнародного права.

Поняття «збройні сили» і «комбатант» в міжнародному гуманітарному праві.

Поняття і види збройних конфліктів в міжнародному гуманітарному праві.

Заборонені методи та засоби ведення війни.

Джерела міжнародного права.

Сучасний підхід до розуміння перехідного правосуддя.

Поняття та види норм міжнародного права.

Поняття, ознаки і зміст основних принципів міжнародного права.

Поняття та зміст імплементації норм міжнародного права.

Теорії співвідношення міжнародного і національного права. Практика України.

Поняття та складові міжнародної правосуб'єктності.

Види та правовий статус суб'єктів міжнародного права.

Поняття, види і форми визнання в міжнародному праві.

Поняття, підстави, об'єкт дії міжнародно-правових норм щодо правонаступництва держав.

Правовий статус військовополонених.

Поняття, підстави для виникнення, види і форми міжнародно-правової відповідальності.

Відповідальність за правомірну діяльність у міжнародному праві.

Обставини, що виключають виникнення міжнародно-правової відповідальності.

Поняття, ознаки та класифікація міжнародних правопорушень.

Поняття, типи, види і форми міжнародно-правових санкцій.

Юрисдикція держави та її види.

Правовий режим окупованих територій.

Поняття та джерела права міжнародних договорів.

Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права.

Поняття, принципи та джерела міжнародного права прав людини.

Поняття та види території згідно з міжнародним правом.

Перехідне правосуддя, принцип поваги до прав людини та принцип верховенства права.

Поняття, джерела та принципи міжнародного повітряного права.
Правові позиції щодо відшкодування шкоди (репарації).
Поняття, джерела та принципи права міжнародних організацій.
Захист цивільного населення в період збройних конфліктів.
Класифікація міжнародних злочинів.
Поняття, джерела і принципи міжнародного гуманітарного права.
Притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів.

Міжнародне приватне право

Поняття та предмет міжнародного приватного права.
Іноземний елемент у міжнародному приватному праві.
Система міжнародного приватного права.
Поняття та загальна характеристика джерел міжнародного приватного права.
Прямий метод правового регулювання. Природа правової уніфікації.
Види уніфікованих норм та органи уніфікації в міжнародному приватному праві.
Сутність колізійного методу правового регулювання.
Колізійна норма та її структура. Види колізійних норм.
Типи колізійних прив'язок (формул прикріплення).
Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.
Юридичні особи в міжнародному приватному праві.
Поняття та призначення взаємності в міжнародному приватному праві.
Види правових режимів у міжнародному приватному праві.
Речове право в міжнародному приватному праві.
Правове регулювання іноземних інвестицій.
Загальні питання міжнародної охорони прав інтелектуальної власності.
Поняття та характеристика зовнішньоторговельного контракту.
Правове регулювання міжнародної купівлі-продажу за законодавством України.
Договір міжнародного франчайзингу.
Договір міжнародного лізингу.
Договір міжнародного факторингу.
Договір міжнародного підряду.
Загальна характеристика зобов'язань, що виникають з делікту, у міжнародному приватному праві.
Загальні положення міжнародного сімейного права.
Поняття міжнародного цивільного процесу та міжнародної підсудності.
Питання міжнародної підсудності у законодавстві України.
Поняття міжнародного комерційного арбітражу.

Європейське право

Правосуб'єктність Європейського Союзу.
Компетенція Європейського Союзу та її види.
Організаційний механізм Європейського Союзу.
Система джерел права Європейського Союзу.
Поняття та принципи внутрішнього ринку Європейського Союзу.
Правове регулювання свободи пересування товарів, осіб, послуг і капіталу в рамках Європейського Союзу.
Конституційне забезпечення асоціації України з Європейським Союзом.
Правовий статус та компетенція Ради Європи.
Інституційно-правові засади діяльності Ради Європи.
Захист прав людини як провідний напрямок діяльності Ради Європи.

Конституційне право

Загальні засади та правова охорона Конституції України.
Конституційна відповідальність.
Порядок внесення змін до Конституції України.
Конституційні системи країн світу.
Класифікація основних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Нормативно-правові та інституційні гарантії основних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Обов'язки людини і громадянина за Конституцією України.
Порядок організації та функціонування місцевого самоврядування в Україні.
Конституційно-правовий статус Верховної ради України.
Контрольні повноваження сучасних парламентів світу.
Конституційно-правовий статус глави держави – Президента України.
Конституційно-правовий статус Кабінету міністрів України.
Конституційні принципи судоустрою в Україні.
Конституційний Суд України в системі забезпечення верховенства та правової охорони Конституції України.
Інститут конституційної скарги в Україні.

II. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Дана програма передбачає глибоке знання матеріалу про сучасний стан розвитку міжнародного права та основні проблеми, що існують у даній сфері.

Вступники до аспірантури за спеціальністю 293 «Міжнародне право» при складанні вступного іспиту зі спеціальності мають виявити знання предмета та об'єкту міжнародного права як науково-дослідницької сфери, показати вміння комплексно аналізувати матеріал та розуміння системності як наукового підходу, що є принципово важливим у пізнанні сутності світопорядку і міжнародних відносин.

Під час проведення вступного іспиту забороняється користуватись будь-яким допоміжним матеріалом.

Вступні випробування до аспірантури проводяться очно та/або дистанційно (за допомогою Google Meet), у т.ч. для осіб, які зареєстровані та перебувають на тимчасово окупованій території - за зверненням вступника, за обов'язкової присутності не менше двох членів та голови предметної комісії у кожній аудиторії.

За результатами вступного випробування виставляється одна позитивна оцінка за шкалою 100-200 балів або ухвалюється рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»). Перескладання або повторне складання вступного іспиту не допускається.

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступному випробуванні зі спеціальності 293 «Міжнародне право» оцінюються за 100-200- бальною шкалою:

- 0-100 балів - незадовільно;
- 101-174 бали - задовільно;
- 175-189 балів - добре;
- 190-200 балів - відмінно.

Критерії оцінювання знань вступників

Відповідь, яка оцінюється в 190-200 балів, має відповідати таким вимогам:

- повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;

- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні теоретичного матеріалу;
- уміння користуватися методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують;
- засвоєння теоретичних питань відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь, яка оцінюється в 175-189 балів, має відповідати таким вимогам:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна із цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання); або: в цілому правильно розкритий за зазначеними вимогами зміст відповіді, але допущені значні помилки під час: а) використання цифрового матеріалу; б) посилання на конкретні історичні періоди та дати; в) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що порушує логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.

Відповідь, яка оцінюється в 101-174 балів, має відповідати таким вимогам:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загально визнаними за відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їх користь.

Відповідь оцінюється в 0-100 балів за таких обставин:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимог (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загально визнаними в разі відсутності у відповіді вступника доказів і раціональних аргументів на їх користь;
- характер відповіді дає підстави стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді або давши відповідь не на поставлене в білеті питання.

Виконання екзаменаційного завдання має бути виключно самостійного характеру.

Бали переводяться в національну шкалу в такому порядку:

Оцінка за 200-бальною шкалою	190-200	175-189	101-174	0-100
Оцінка за національною шкалою	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

III. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Одеса: Фенікс, 2018. 762 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне право. Х.: Одіссей, 2002. 672 с.
3. Буроменський М.В., Кудас І.Б., Маєвська А.А., Семенов Б.С., Стешенко В.С. Міжнародне право: Навч. посібник / М.В. Буроменський (заг. ред.). К.: Юрінком Інтер, 2005. 336 с.
4. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів за спец. «Міжнародне право», «Міжнародні відносини» / В.Г. Буткевич (ред.). К.: Либідь, 2002. 608 с.
5. Буткевич В.Г., Войтович С.А., Григоров О.М., Заблоцька Л.Г., Задорожній О.В. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. «Міжнародне право», «Міжнародні відносини» / В.Г. Буткевич (ред.). К.: Либідь, 2004. 814 с.
6. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: монографія / за ред. М.О. Баймуратова. Київ: Логос, 2010. 428 с.
7. Волошин Ю.О., Муравйов В.В., Мушак Н.Б. Вступ до права Європейського Союзу. Одеса: Фенікс. 2021.
8. Лукашин В.Є. Міжнародне гуманітарне право: Навч. посібник. К.: НМЦВО, 1999. 114 с.
9. Міжнародне публічне право: [підруч.] / [В.Ф. Антипенко, Л.Д. Тимченко, О.В. Беглий та ін.]; за заг. ред. В. Ф. Антипенка; в 3-х т. К.: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
10. Міжнародне публічне право. Том 1. Основи теорії: підручник. За редакцією д.ю.н., проф. В.В. Мицика. Видавництво Право, 2019. 416 с.
11. Міжнародне публічне право. Т.2 Основні галузі: підручник. За редакцією д.ю.н., проф. В.В. Мицика. Видавництво Право, 2020. 624 с.
12. Міжнародне публічне право: підручник: у 2 т./ [В.В. Мицик, М.В. Буроменський, М.М. Гнатівський та ін.]; за заг.ред. В.В. Мицика. Харків: Право, 2019.
13. Міжнародне право: підручник / [Ліпкан В. А., Антипенко В. Ф., Акулов С. О. та ін.]; за заг. ред. В. А. Ліпкана. К.: КНТ, 2009. 752 с.
14. Право Європейського Союзу : академічний курс :підручник : 2-ге вид., доповнене і виправлене / В. І. Міравйов, Н. Б. Мушак, Ю. О. Волошин ; за ред. В. І. Муравйова, Ю. О. Волошина. –Київ-Одеса : Фенікс,2023. – 436 с.

15. Матіас Гердеген. Міжнародне право: підручник. За наук. редакції д.ю.н. І. Грицяка. К: К.І.С. 2011. 516 с.

16. Міжнародне публічне право: навчально-методичний посібник. [Андрейченко С.С., Хендель Н.В., Громовенко К.В., Волощук О.Т., Колесник В.Ю.]. одеса: Фенікс. 2021. 320 с.

Додаткові

17. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Київ: Видавництво Право. 462 с.

18. Сироїд Т.М. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс. 2018. 744 с.

19. Теліпка В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.

20. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: підручник. Київ: Алерта. 2021. 524 с.

21. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2709-15/ed20050623>.

22. Довгерт А.С., Короткий Т.Р., Хендель Н.В. Міжнародне приватне право: підручник. Одеса: Фенікс. 2016. 383 с.

23. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С. Довгерта і В.І. Кисіля. К.: Алерта, 2012. 376 с.

24. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник / за ред. Довгерта А.С., Кисіля В.І. К.: Алерта, 2013. 400 с.

25. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник / За ред. В.М. Гайворонського, В.П. Жушмана. К.: Юрінком Інтер, 2002. 368 с.

26. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. Х.: Право, 2011. 320 с.

27. Чубарев В. Л. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2006. 608 с.

28. Garnett R. Substance and Procedure in Private International Law. OUP Oxford, 2012. 456 p.

29. Gillies L. E. Electronic Commerce and International Private Law: A Study of Electronic Consumer Contracts. Routledge, 2016. 286 p.

30. Micklitz H.-W. Constitutionalization of European Private Law. Oxford University Press, 2014. 263 p.

31. Watt H. M., Arroyo D. P. F. Private International Law and Global Governance. Oxford University Press, 2015. 391 p.